

Oponentský posudek na disertační práci

Jan Vobořil: Komunální elity v Karlíně a Libni v letech 1861-1914

Ústav hospodářských a sociálních dějin FF Univerzity Karlovy, školitel prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc.

292 stran textu + přílohy

Předloženou práci lze vřadit do proudu výzkumu komunálních a regionálních elit založeného u nás na sklonku 90. let 20. století s markantním badatelským boomem hlavně v prvním desetiletí následujícího století. Autor vhodně navázal na metodologické inspirace zvláště německého a rakouského přístupu ke zmíněným otázkám a silně se opřel o domácí výsledky bádání, zvláště práce P. Kladiwy, A. Pokludové, M. Hlavačky aj. Oceňuji, že autor nepřijímá zmíněné práce dogmaticky, ale snaží se poučit jak z jejich přínosu, tak reagovat na jejich nedostatky, metodologicky sporné otázky i drobné deficity.

Práce působí sevřeným dojmem nejen z hlediska účelného využití pestrého portfolia literatury, ale ještě více z hlediska užití pramenů. Ve srovnání s metodikou výzkumu představenou moravskou skupinou badatelů J. Vobořil pracoval jednak s mírně odlišnými důrazy na prameny obvyklé, jednak v AHMP dohledal a efektivně využil některé prameny neobvyklé. Patří sem zvláště soupisy jazykových kompetencí obyvatelstva, ale také mimořádně cenný ego dokument advokáta Edmunda Kaizla a některé další prameny podobného typu z provenience pražské politické a kulturní elity pozdního mocnářství a meziválečné republiky. Aspekt debat o sjednocení obou obcí s Prahou dává textu další zajímavé aspekty, na které v minulosti upozornil Jiří Pešek a které mohou být inspirativní mj. v mezinárodním srovnání. Práce těmito kroky svého autora dosáhla zajímavého inovativního efektu v jinak již dosti mohutném proudu výzkumu tématu komunálních elit a samosprávy a stala se velmi zajímavým příspěvkem k poznání historické skutečnosti.

V tomto světle konstatuji, že při srovnání tematicky podobně orientovaných kvalifikačních prací, které jsem měl možnost v nedávné době shlédnout či oponovat (UK Bratislava, UJ Kraków, PLU Salzburg, UP Olomouc, OU Ostrava a MU Brno), práce kol. Vobořila patří k výrazně nadprůměrným. Kromě již zmíněných předností konstatuji autorovu velmi solidní orientaci v právních předpisech, na předměstí zemských metropolí a v obcích dynamicky se rozvíjejících zvláště komplikovaných, vynikající orientaci a interpretační schopnost v oblasti pramenů statistické a administrativně – hospodářské povahy. Autorovi se podařilo dát práci promyšlenou strukturu a komunikovat se čtenářem bohatým, ale přesným jazykem, stylistických neobratností je v rozsáhlé práci velmi málo, pojmové vady jsou nicotné.

Úlohou oponenta je také upozornění na deficity. V kontextu debaty o tom, zda téma komunálních elit a samosprávy nyní prožívá či neprožívá svůj zlatý věk a zda je tedy pro předloženou kvalifikační práci o téma aktuální, mám za to, že kol. Vobořil prokázal inovativní schopnost na jistě již dobře zavedeném, ale nikoliv vyčerpaném, a tím prokázal jak životaschopnost badatelského směru, tak své odborné kvality. V tomto smyslu tedy deficit práce nevidím. Již větší pochybnosti mám o kvalitě práce ve dvou dalších bodech. Za prvé jde o autorovu snahu zakomponovat do obrazu komunálního dění a interpretace pozic komunálních elit faktor organizovaného dělnictva, za druhé jde o komparativní rozměr celé práce.

Organizovanému dělnictvu autor poctivě věnoval jednu z podkapitol, mám ale za to, že téma nebylo přece jen ošetřeno dostatečně. Libeňské a karlínské dělnictvo patřilo v rámci pražské aglomerace k těm aktivnějším, i když revoluční radikalismus v těchto obcích zase tolik kořeny nezapustil, jako třeba v pověstných Nuslích, ani se tu nerozvinula plebejská „kultura chudoby“ tak, jako např. na Žižkově. Situaci Libně a Karlína tak neodpovídá autorem užitá pramenná základna, která je jednak dosti nepoččetná, jednak zaměřené na sklonek 90. let 19. století. Autor nerecipuje dostatečně hluboce teoretické i taktické proměny v sociální demokracii, její postupující důraz na aktivitu v komunální sféře a taktické nuance s vazbou na místní prostředí. Rámcový výklad kol. Vobořila o problematice účelových koalic a omezování vlivu sociální demokracie s pomocí inkorporace národních sociálů do měšťanských koalic je sice patrně správný, ale nějak významně obohacujícího sdělení se tu čtenář bohužel nedočkal.

Druhý deficit vidím v komparaci výsledků poctivě provedeného a jistě nesmírně pracného výzkumu se současným stavem poznání. V situaci, kdy pokročil výzkum také jiných, profilem podobných předměstských průmyslových lokalit, jako výběr připomínám Smíchov, ostravský Přívoz, brněnské Židenice a Královo Pole, částečně je snad použitelná i práce Adiny Lieske k Plzni, bych byl se těšil, že se autor v závěru více vysloví ke specifikům Libně a Karlína také v tomto světle. Jistě, pokud by byl výzkum komunálních elit ve stavu kolem roku 2000, nebylo by to možno žádat, ale dnes jsme přece jen v jiné situaci. Autor uvádí řadu prací k dalším industrializovaným předměstím v seznamu literatury, ale explicitní využití je prostě bohužel trochu slabší, než bych byl čekal.

Závěrem konstatuji, že předložená kvalifikační práce je zralým dílem badatele solidního rozhledu, splňuje nároky obvykle kladené na tento typ kvalifikačních textů a doporučuji ji k obhajobě s tím, že ctěné komisi navrhuji práci hodnotit stupněm „prospěl“.

V Hostěnicích dne 13. června 2015

doc. Mgr. Lukáš Fasora, Ph.D.

Historický ústav FF MU Brno